

Stimati colegi, profesori, studenți!

Vă propunem varianta actualizată a Codului de Etică Universitară, pe larg discutat în cercurile universitare. Opiniile, propunerile DVS vor fi luate în considerație la redactarea finală a Codului. Primele opinii au fost expuse joi, 22 martie 2007, în cadrul mesei rotunde „*Societatea educațională și cultura estetică a tineretului studios*”. Varianta finală a Codului va fi propusă spre aprobare la ședința Senatului UCCM. Vă aducem aminte că Codul Etic al UCCM constituie parte componentă a Contractului Colectiv de Muncă.

Masa rotundă.

La 22 martie 2007 în sala Senatului a avut loc masa rotunda “Societatea educațională și cultura estetică a tineretului studios”, unde a fost discutată redacția nouă a Codului Etic al UCCM. Au participat studenții și profesorii. Galina Gobirman, lector superior universitar, catedra *Merceologie, expertiza și marketingul marfurilor* și studenții cercului științific studentesc al catedrei au prezentat comunicate și secvențe foto despre portul studentesc și portretul studentului modern

UNIVERSITATEA COOPERATIST-COMERCIALĂ DIN MOLDOVA CODUL DE ETICĂ UNIVERSITARA

Rolul și funcțiile *Codului de etică universitară*

Codul de etică universitară, elaborat de Comisia de etică a Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova, formulează în mod explicit principiile, valorile și normele morale pe care membrii acestei comunității academice consimt să le respecte, modalitățile de realizare ale acestora, faptele și acțiunile care constituie încălcări ale conduitei etice universitare, precum și sancțiunile aferente. *Codul de etică universitară*, contract moral între profesori, studenți și personal administrativ, contribuie la realizarea coeziunii membrilor comunității academice, la

cultivarea încrederii în mediul universitar ca mediu de educație și pregătire profesională a studenților, la asigurarea unui climat de competiție după reguli corecte, la protejarea membrilor comunității academice de comportamente nedrepte cu privire la evaluarea calităților profesionale ale acestora, la protejarea lor față de abuzul de putere. *Codul de etică universitară* arată angajamentul conducerii universității, al facultăților, al departamentelor și catedrelor de a respecta normele eticii universitare. Acestea au obligația de a aduce acest cod la cunoștința membrilor comunității academice. *Codul de etică universitară* este în primul rând un îndreptar, un ghid al comportamentului academic care sprijină libertatea și autonomia fiecărui membru al comunității și cultivă responsabilitatea individuală.

Principii și valori ale conduitei etice universitare

Principiile și valorile pe care le promovează *Codul de etică* al UCCM sunt următoarele: libertatea academică, autonomia personală, meritul, profesionalismul, dreptatea și echitatea, onestitatea și corectitudinea intelectuală, transparența, responsabilitatea, respectul și toleranța, bunăvoința și grija.

1. Libertatea academică

În condițiile unui învățământ universitar, ale respectării statului de drept și drepturilor omului, spațiul academic universitar este un spațiu liber de orice constrângeri politice, economice și religioase, membrii săi fiind protejați de cenzură, de manipulări și persecuții care încalcă libertatea academică. Respectarea libertății celuilalt reprezintă un principiu esențial al statului de drept. Ea include respectul pentru diferențe

și descurajează orice formă de discriminare, promovând cooperarea și parteneriatul intelectual în spațiul universitar.

2. Autonomia personală

Autonomia personală în spațiul universitar presupune posibilitatea de a alege individual, în cunoștință de cauză, programele de studiu și cercetare, traseele de carieră academică, oportunitățile și nivelul de excelență la care o persoană dorește să acceadă. În acest sens, toate informațiile de importanță pentru membrii comunității academice sunt puse la dispoziția tuturor celor interesați și publicate pe paginile *web* ale universității.

3. Meritul

Recunoașterea la nivel de universitate a meritului individual și colectiv (creativitate, eficiență, talent, performanță) este esențial pentru funcționarea instituției academice. Stabilirea ierarhiei calitative la nivel universitar este direct legată de realizarea principiului meritului.

4. Profesionalismul

Principiul profesionalismului este încurajat în mediul academic în vederea creșterii competitivității și prestigiului cercetării, a calității științifice și educaționale, a eficienței la nivel managerial și administrativ. Profesionalismul este dat de: competența în exercitarea profesiei, recunoscută în interiorul spațiului academic, în țară și în străinătate; prestigiul prin dedicarea față de cariera academică; încrederea studenților în autoritatea intelectuală și morală a cadrului didactic; obligația morală a acestuia de a lucra în serviciul pregătirii profesionale a studenților, solidaritatea colegială cu cei care respectă standardele morale și de

profesionalism din universitate precum și din același domeniu. Lipsa de profesionalism, amatorismul, diletantismul, plafonarea, dezinteresul și impostura scad prestigiul profesiei universitare afectând direct pregătirea studenților la standardele calitative și morale de tip academic.

5. Dreptatea și echitatea

Codul de etică universitară are în vedere respectarea criteriilor corecte de evaluare și promovare profesională, de împărțirea corectă a puterii și eliminarea abuzului de putere, promovând egalitatea șanselor în ceea ce privește accesul la studii, la angajare, la programe, etc.

Realizarea valorilor morale de dreptate și echitate în mediul universitar presupune respectarea următoarelor principii:

a. Nediscriminarea și egalitatea șanselor

Încălcarea drepturilor persoanei pe baza rasei, genului, orientării sexuale, dizabilității, naționalității, etniei, religiei, categoriei sociale, stării materiale sau a mediului de proveniență în mediul universitar reprezintă acte de discriminare.

b. Prevenirea și eliminarea conflictelor de interese

Conflictele de interese ce apar din cauza intersectării mai multor tipuri de relații sau poziții afectează evaluarea corectă a membrilor comunității academice și pot duce la încurajarea nepotismului și favoritismului, la aplicarea unor standarde neconforme cu criteriile de apreciere și de evaluare.

c. Prevenirea și combaterea corupției

Corupția este una dintre maladiile sociale redutabile. În mediul universitar generează tratamente inechitabile, nedreptăți, favoritisme,

înlătură aplicarea principiului meritului producând neîncredere în valoarea diplomelor, în competența profesională a absolvenților și a cadrelor didactice.

6. Onestitatea și corectitudinea intelectuală

Aplicarea acestui principiu este esențială pentru realizarea deplină a actului de educație și a dezvoltării cunoașterii. Lipsa de onestitate academică și de corectitudine intelectuală poate duce la evaluarea incorectă a performanțelor studenților, a cadrelor didactice și a personalului administrativ, la încălcarea dreptului de proprietate intelectuală.

7. Transparența

Spațiul academic este un spațiu public și presupune accesul la informație în ceea ce privește admiterea, evaluarea studenților, a personalului didactic și nedidactic, angajarea și promovarea, cu privire la utilizarea surselor de finanțare sau de cercetare și criteriile după care sunt luate diverse decizii în universitate. Universitatea se angajează să aplice un tratament corect tuturor membrilor săi, în ceea ce privește admiterea, angajarea, promovarea, acordarea gradațiilor salariale și a premierilor.

8. Responsabilitatea

Universitatea încurajează aplicarea principiului responsabilității personale și profesionale pornind de la a cere membrilor săi să evite să facă rău unul altuia. Responsabilitatea personală și profesională are în vedere un comportament corect față de ceilalți asigurând exercitarea drepturilor feicăruia. Prin aceasta se încurajează, diversitatea culturală și intelectuală precum și individualitatea experiențelor.

9. *Respectul și toleranța*

Mediul academic, al cărui rol este de a cultiva valorile civilizației moderne, schimbul de argumente, autonomia, responsabilitatea individuală, presupune și respect reciproc, toleranță și cooperare. Nici o dispută nu se rezolvă prin acțiuni ce reprezintă atacuri la persoană sau printr-un limbaj necivilizat (cuvinte, etichetări, stil, ton, etc.), ci prin argumente și probe clare. În acest sens, trebuie dezaprobat orice tip de hărțuire: rasism, xenofobie, misoginism, sexism, șovinism, homofobie, hărțuire cu privire la convingerile religioase sau politice.

10. *Bunăvoința și grija*

Universitatea trebuie să-și manifeste bunăvoința și grija față de toți membrii comunității academice, încurajând aprecierea, recunoștința, mândria față de cei meritoși și sprijinul celor aflați în nevoie, care trec prin crize de adaptare, drame, necazuri etc. Cultivă altruismul, amabilitatea, politețea, înțelegerea, solidaritatea, solitudinea, promptitudinea și optimismul. Nu consideră dezirabile: invidia, cinismul, impostura, vanitatea, aroganța, servilismul, lipsa de amabilitate, dezinteresul.

Fapte, acțiuni, exemple cu privire la aplicarea principiilor și valorilor morale

1. *Realizarea libertății academice*

a. Având drept scop obiectivitatea științifică, universitatea, facultățile, departamentele, catedrele, membrii comunității academice nu se supun, în activitatea lor, ideologiilor politice sau religioase chiar dacă rezultatele cercetării lor științifice contravin acestor ideologii.

b. Prin asumarea libertății academice, universitatea nu cultivă un comportament obedient față de o putere politică sau alta, în condițiile în care o parte din resursele de finanțare vin de la buget, iar acesta este administrat vremelnic de un cabinet politic.

c. În condițiile în care o parte din bani vin din surse private, universitatea nu cedează în privința standardelor sale științifice și morale, prefabricând rezultate în folosul acestora (firme, grupuri de interese, partide politice etc.).

d. Nici o credință religioasă sau ideologie politică nu poate fi impusă în spațiul universitar prin abuz de putere sau de autoritate. Denaturarea conținutului științific al cursurilor, rezultatelor cercetării în sensul obedienței față de grupări politice, religioase sau economice contravine spiritului academic.

e. Îndoctrinarea politică, religioasă, dogmatică, în spațiul universitar, încalcă dreptul studenților, cadrelor didactice, cercetătorilor la obiectivitate științifică și la libertate de gândire.

f. Dreptul la confidențialitate al studenților, cadrelor didactice și personalului administrativ este garantat pentru problemele care țin de viața privată, status marital, orientare sexuală, disabilități ascunse, domiciliu, apartenență politică, religioasă etc. Informațiile pot fi furnizate numai organelor abilitate și numai când există motive explicit întemeiate.

Comisia de etică intervine în condițiile în care sunt încălcate normele morale cu privire abuzul de putere și de autoritate, la încălcarea drepturilor membrilor comunității academice privind îndoctrinarea și dogmatizarea, denaturarea rezultatelor cercetării, a conținutului cursurilor

și seminarelor, a dreptului la intimitate și confidențialitate, propunând sancțiuni.

2. Exercițarea autonomiei personale

În vederea exercitării autonomiei personale în spațiul universitar, toate informațiile cu caracter public trebuie puse la dispoziția celor interesați:

a. Informații cu privire la standardele academice, programele de studiu și cercetare.

b. Informații cu privire la evaluarea, accesul și promovarea (admitere, angajare, contractare).

c. Informații (CV profesional), cu privire la membrii corpului profesoral, membrii conducerii universității (rector, decani, prodecani, șefi de departamente, de catedre etc.).

d. Informații cu privire la structura universității, cercetarea universitară, baza materială, serviciile sociale etc.

Comisia de etică intervine în condițiile în care nu se asigură aplicarea acestui principiu, propunând sancțiuni.

3. Aprecierea meritului

Principiul meritului este realizat de către *Comisiile* sau *Departamentele de Asigurare a Calității*, de conducerea catedrelor, consiliilor facultăților, departamentelor, universității, care își asumă responsabilitatea aplicării standardelor de evaluare.

a. Meritul este stabilit, în cazul cadrelor didactice și cercetătorilor, după următoarele criterii: calitatea cursurilor, a seminarelor, publicațiilor

științifice, câștigarea de granturi și contracte de cercetare, evaluarea liberă făcută de către studenți, implicarea în dezvoltarea facultății și a prestigiului adus universității și specialității sale în țară și în străinătate.

b. În cazul studenților, meritul este stabilit potrivit criteriilor de evaluare la examene, seminare, laboratoare, licențe, disertații, concursuri profesionale, etc.

c. Meritul personalului conducerii se referă la: managementul eficient al resurselor, crearea și menținerea standardelor profesionale și morale specifice mediului universitar. El este stabilit de către reprezentanții studenților, de subordonați, de conducerea de la nivel superior.

Orice evaluare a meritului după alte criterii decât după standardele profesionale și morale este viciată. Universitatea devine, în acest caz, profesional și moral anomică riscând să-și piardă în timp prestigiul academic. *Comisia de etică* intervine în condițiile în care structurile de evaluare nu asigură aplicarea acestui principiu în evaluarea activității universitare, propunând sancțiuni inclusiv la nivelul conducerii.

4. Dreptul la studii de calitate

Realizarea principiului profesionalismului este indispensabilă realizării dreptului la studii de calitate. În acest sens, cadrele didactice, cercetătorii, doctoranzii au obligația de a cunoaște cercetarea și evoluția ei din domeniul propriu, de a-și actualiza cursurile și seminarele, de a publica rezultatele cercetării. Refuzul acestora de a respecta cerințele de mai sus atrage propunerea unor sancțiuni de către *Comisia de etică* în cooperare cu *Consiliul pentru Asigurarea Calității*.

Fără a afecta pregătirea studenților, universitatea susține schimburile academice și apreciază profesorii invitați ca specialiști în alte universități din țară și din străinătate, descurajând, în același timp, „turismul academic” și impostura intelectuală.

Profesionalismul este indispensabil cercetării în scopul lărgirii cunoașterii. Cercetarea presupune competență, integritate, examen critic, onestitate și corectitudine intelectuală. Este apreciată ca o componentă a profesionalismului și este recompensată ca atare.

5. Nediscriminarea și egalitatea șanselor

Aplicarea acestui principiu presupune asigurarea unui tratament egal tuturor membrilor comunității academice indiferent de gen, rasă, vârstă, etnie, dizabilitate, naționalitate, orientare sexuală, stare materială, mediu de proveniență. Universitatea poate încuraja, pentru asigurarea egalității șanselor, și acțiunea afirmativă care avantajează în condiții clar definite, potrivit criteriilor amintite, anumite persoane defavorizate în trecut în vederea creșterii șanselor lor în competiția profesională. De asemenea, este necesară descurajarea discriminărilor indirecte, un exemplu, în acest sens, fiind sprijinul pentru promovarea în funcții de decizie, potrivit standardelor profesionale și morale a femeilor și tinerilor. Constituie discriminare prin abuz de autoritate (al șefilor de catedră, al decanilor etc.) și împiedicarea promovării în ierarhia universitară a cadrelor didactice care îndeplinesc condițiile de promovare potrivit legislației în vigoare. Poate exista situația paradoxală în care un șef de catedră, prodecan, decan etc., ale căror rezultate profesionale sunt mai slabe decât cele ale subordonaților, să împiedice promovarea unui cadru didactic merituos. *Comisia de etică* recomandă ca alegerea în funcții de

decizie să fie făcută după o evaluare corectă și transparentă a calităților profesionale și morale ale candidaților. Candidatura acestora poate fi contestată pe bază de probe. Poate fi contestată pe baze de probe și menținerea într-o funcție de decizie a unor membri ai comunității universitare care afectează prin incompetență profesională și morală procesul de învățământ.

Sancțiunile pentru diverse forme de discriminare indirectă sunt propuse de *Comisia de etică* în funcție de gravitatea faptei. În cazul discriminării directe acestea se sancționează potrivit legii.

6. Prevenirea și eliminarea conflictelor de interes

Care sunt cazurile care produc conflicte de interes?

a. Cazurile în care din comisiile de evaluare (la examene de admitere, licență, disertații, doctorat, etc.) precum și la acordări de granturi, angajare sau promovare, evaluarea performanței academice și manageriale, audit, etc. fac parte persoane aflate într-o relație de rudenie de gradul I și II cu candidații sau persoanele ce urmează a fi evaluate;

b. Cazurile în care cadrele didactice își supervizează în mod direct rudele de gradul I și II, în vederea examenelor de licență, masterat, doctorat, sau orice alte forme de studii;

Comisia de etică recomandă să fie evitate :

c. Cazurile în care un cadru didactic își evaluează rudele sau alte persoane cu care are relații personale de natură să le influențeze conduita academică (de ex. conflicte prezente sau trecute, relații erotice sau obligații profesionale sau personale de alte natură);

d. Cazurile în care din organismele de evaluare (la examene de

admitere, acordări de granturi, angajare sau promovare, salarizare, premiere etc.) fac parte persoane care pot fi influențate de orice alte relații personale, inclusiv de natură financiară, cu candidații (meditații private, relații de afaceri, obligații din trecut);

Persoana aflată în conflict de interese trebuie să se autorecuze din comisia de evaluare sau supervizare în cazul respectiv, iar dacă refuză, să fie recuzată de către ceilalți membri ai comisiei. În situațiile în care cazurile menționate nu pot fi evitate este necesară numirea unui terț care să supravegheze sau verifice examenul (în cazul examenului curent).

Cazuri de conflicte ce decurg din interese materiale:

a. Cazul în care un membru al universității este și membru al unei societăți comerciale (sau rudele apropiate), firme, societăți de servicii și se folosește de poziția sa în universitate pentru determina încheierea de contracte comerciale cu aceste societăți, firme etc.

b. Angajarea studenților cu remunerație sau fără remunerație la diverse activități în societățile comerciale sau asociații care aduc beneficii materiale cadrelor didactice (evaluatoare ale studenților) membre ale acestor societăți.

Cazuri de conflicte care decurg din colaborările externe sau alte angajamente:

Îndeplinirea integrală a sarcinilor profesionale ale personalului didactic și administrativ nu trebuie afectată de colaborările sau obligațiile externe ale acestuia. Exemplu: materia unui curs trebuie recuperată integral prin replanificare cu acordul studenților. În cazul în care este necesară înlocuirea cadrului didactic respectiv pentru o perioadă de timp, această înlocuire se face potrivit normelor în vigoare. Este sancționată și

neefectuarea obligațiilor contractuale profesionale ale cadrelor didactice din afara universității (neprezentarea la cursuri, realizarea unor cursuri de calitate slabă, neprezentarea ca evaluatori la examene etc.), mai cu seamă când se dovedește că este vorba de angajare de tip clientelar.

7. Prevenirea și combaterea corupției

Combaterea corupției trebuie să reprezinte o prioritate a universității. Corupția nesancționată poate duce la crearea unei culturi instituționale corupte. Contracurarea acestui fenomen ține de forța de combatere și de voința factorilor de decizie din universitate și a fiecărui membru al spațiului academic. Pe lângă faptele de corupție reglementate de lege constituie fapt de corupție și « capturarea » universității sau a facultății, departamentului, catedrei, de către persoane, clanuri, grupuri de interese care dețin puterea și distribuie clientelar resursele materiale: dotări, salarii, prime, burse, resursele de educație și cercetare.

Universitatea se angajază să sancționeze sever din punct de vedere instituțional: mita și tentativa de mituire (în bani sau servicii), traficarea clientelară (cumpărarea și vânzarea în bani sau contraservicii) a examenelor, concursurilor pentru ocuparea posturilor, dar și practicarea « pilelor ».

Formele de corupție din mediul universitar:

a. Traficarea examenelor de admitere și absolvire (vânzarea, cumpărarea sau substituirea de lucrări contra bani, servicii sau contraservicii);

b. Solicitarea de către membrii personalului universitar de bani sau cadouri precum și tentative de mituire sau mituirea acestora, precum și cointeresarea în alte forme;

c. Strângerea de fonduri de la studenți pentru oferirea de cadouri sau

pentru acoperirea costului meselor pentru cadrele didactice care participă la examenele de licență, disertații, referatelor de doctorat etc.

d. Solicitarea unor servicii personale, de orice tip, de la persoane care sunt sau urmează să fie în proces de evaluare, angajare, sau promovare, precum și oferirea unor astfel de servicii în schimbul indulgenței.

Este sancționat favoritismul în procesul de evaluare, angajare sau promovare, sau la împărțirea sarcinilor didactice ori administrative. Pot fi acceptate doar cadourile simbolice care nu afectează procesul educațional, de angajare, evaluare sau promovare.

Tentativa de corupere

Constituie abateri sancționabile de la etica universitară faptul de a oferi bani, cadouri sau servicii personale membrilor personalului universitar, atunci când acceptarea acestor cadouri / servicii are drept scop în mod explicit sau implicit:

a. Furnizarea serviciilor deja prevăzute în fișa postului unui angajat și pe persoana care oferă “darul” are deja dreptul să le primească;

b. Influențarea procesului de evaluare, angajare sau promovare.

Este interzis favoritismul, indiferent de criterii (prietenie, rudenie, afaceri, afiliere de orice tip etc.) în procesul de evaluare, angajare sau promovare, salarizare sau la împărțirea sarcinilor didactice sau administrative. Favoritismul nu se confundă cu preferința pe baze de competențe demonstrate (de exemplu, cazuri de angajare pe motive de competență deosebită sau de excelență profesională recunoscute de către comunitatea specialiștilor în domeniu).

Toate aceste cazuri vor fi sancționate de la avertisment până la eliminarea din universitate.

Pentru a evita suspiciunile de corupție este necesar: să existe o informare corectă și la timp în privința criteriilor de admitere și de concursuri de orice tip; ca medietorii, rudele, prietenii, persoanele cu care concurenții au relații de afaceri nu trebuie să facă parte din comisiile de concurs ; ca sistemul de evaluare să fie transparent; să se respecte termenele limită impuse și datele de examene indiferent de circumstanțele particulare ale studenților, cu excepția celor pentru care aceștia furnizează în scris motivații, care se păstrează atașate la catalog (adeverințe medicale, situații personale grave etc.); să se păstreze lucrările de examen/de laborator/referatelor pentru o perioadă cât mai lungă de timp; să se informeze superiorii ierarhici într-un mod cât mai formal asupra eventualelor conflicte de interese care nu pot fi evitate.

8. *Onestitatea academică și corectitudinea intelectuală*

În activitatea academică principiul adevărului este esențial. El se exprimă prin onestitate academică și corectitudine intelectuală.

Cele mai frecvente încălcări ale acestui principiu sunt:

- a. Înșelăciunea (folosirea unor materiale documentare interzise în timpul examinării, copiatul);
- b. Facilitatea înșelăciunii (sprijinul unei persoane care dorește să înșele o comisie de examinare, oferirea unei lucrări gata făcute, substituirea unei persoane ce urmează a fi examinată etc.);
- c. Fabricarea datelor (utilizarea unor date improvizate într-o cercetare sau experiment, modificarea intenționată a datelor unui experiment, citarea unor articole inventate);
- d. Autoplagiatul (folosirea aceleiași lucrări la mai multe examene);

e. Includerea unor date false în dosarul de concurs sau de angajare etc.(ex. falsificarea CV- ului,);

f. Plagiatul;

Plagiatul este o fraudă intelectuală. Forma cea mai gravă de plagiat este aceea prin care o persoană își clădește o carieră universitară și de cercetare pe baza unor publicații ca rezultat al fraudei.

Plagiatul semnifică preluarea integrală sau parțială a unui material realizat de un alt autor, și prezentarea acestuia ca aparținând propriei persoane (fie într-o lucrare scrisă, de tipul referatelor, articolelor, tezelor de licență, experiment etc., fie într-o prezentare orală).

Plagiatul poate fi voluntar (plagiat propriu-zis) sau involuntar (folosirea greșită a sistemul de citare, sau neindicarea sursei unui material). Materialul asupra căruia se comite plagiat poate fi o carte sau o parte a unei cărți, un articol, o pagină de pe internet, un curs, o altă lucrare.

În elaborarea unei lucrări academice de orice fel sau a unei prezentări orale se va ține cont de distincția dintre *parafrizare* și *citare propriu-zisă*. Prezentarea unui citat (text integral dintr-un material străin) ca parafrază (revestirea ideii/argumentului unui autor), și anume fără utilizarea indiciilor care semnaleză în mod convențional prezența unei citări (ghilimele, litere cursive, paragrafe distincte indentate etc.) constituie, de asemenea, plagiat.

Nu constituie plagiat folosirea unor sintagme sau definiții scurte, considerate de către comunitatea disciplinară ca făcând parte din fondul de noțiuni de bază, comune, al disciplinei respective. Cu toate acestea, având în vedere faptul că o atare apreciere presupune un grad de subiectivism, este recomandat ca autorii să își exercite discernământul și o atenție sporită în

utilizarea unor asemenea sintagme sau definiții.

O acuzație de plagiat, pentru a fi validă, trebuie însoțită de dovada clară a plagierii, prin indicarea textului sau textelor din care s-a plagiat. Dacă două (sau mai multe) referate/articole prezentate simultan conțin fragmente comune, fără referințe explicite la surse, acest lucru este suficient pentru a fundamenta o acuzație de plagiat; dacă materialul prezentat drept contribuție proprie, sau un fragment din acesta sunt identificate în rețeaua internet, unde de asemenea sunt preluate din aceeași sursă ultimă (indicată sau nu), acest lucru este suficient pentru a fundamenta o acuzație de plagiat.

Descoperirea comiterii fraudei intelectuale implică, în cazurile în care fraudă nu este direct sancționată de către cadrul didactic (înlăturarea citatelor respective, referința explicită la surse etc.), sesizarea *Comisiei de etică* în vederea sancționării persoanei vinovate, mergându-se în funcție de gravitate (importanța fraudei respective în clădirea carierei) până la desfacerea contractului de muncă, în cazul cadrelor didactice sau cercetătorilor.

Dacă plagiatul este comis de către un/o student/ă, iar acesta/aceasta este la prima abatere de acest gen, de regulă cazul îl rezolvă cadrul didactic, stabilind sancțiuni proporționale: în anumite cazuri majore, de exemplu, autorizează anularea, pentru studentul/a în cauză, a examenului în cadrul căruia s-a comis fapta, urmând ca în anul următor acesta/aceasta să aibă posibilitatea de a relua cursul și seminarul aferent, în regim cu taxă. *Comisia de etică* trebuie informată pentru a păstra sancțiunea în baza de date.

Dovezile despre incident se păstrează într-o bază de date care este consultată ori de câte ori un/o student/ă este acuzat/ă de plagiat. Descoperirea unui al doilea furt intelectual în cazul aceluiași/aceleiași student/e poate implica exmatricularea acestuia/acesteia din facultate, fără

posibilitatea de a se reînscris.

În cazul în care se demonstrează că plagiatul a fost atât parțial cât și involuntar, în cadrul ședinței *Comisiei de etică* se hotărăște o sancțiune proporțională. În situația în care materialul (referat, articol, prelegere, tratat etc.) care constituie furt intelectual descoperit și demonstrat a fost publicat de către persoana în cauză, cazul este deferit forurilor justiției și se pedepsește conform legilor în vigoare.

Constituie plagiat:

- a. Compilația de fragmente din mai multe surse/autori, fără referințe clare la textele sursă;
- b. Întrepătrunderea dintre fragmentele de texte furate și munca proprie;
- c. Preluarea unui text fără referințe clare, cu modificarea unor expresii din text, și/sau inversarea unor paragrafe/propoziții/capitole;
- d. Omiterea marcajelor clare de citare în text, și menționarea lucrării sursă (carte, articol, alt referat, resursă web etc.) în bibliografia finală;

Plagiatul minor:

- a. Utilizarea greșită și involuntară a materialelor, citatelor, din ignoranță și lipsit de intenție, mai ales de către studenții din primul an;
- b. Utilizarea excesivă a surselor, însoțită de o cantitate neglijabilă de muncă proprie;
- c. Situația în care este plagiată o foarte mică parte din lucrare și când partea respectivă nu este determinantă în evaluare.

De obicei sancționarea plagiatului minor este problema titularului/titularei de curs sau seminar. Ea este îndreptățită să întreprindă cercetarea și demonstrarea cazului și să sancționeze potrivit regulilor

acceptate de către universitate.

Cazurile semnificative de plagiat

Acestea sunt fie cazuri de repetare a plagiatului minor, fie formele extinse de plagiat, mai ales plagiatul total. Nota studentului/studentei va fi scăzută proporțional, până la anularea examenului. În cazul în care este vorba despre un examen important, sancțiunea poate merge până la eliminarea din facultate cu sau fără reînscrisere cu taxă în același an. Plagiarea lucrărilor de diplomă sau a disertațiilor de master se sancționează cu anularea examenului. În cazul în care plagiatul este total, persoana respectivă nu are drept de reînscrisere la examen.

Toate tipurile de cazuri sunt notate în dosarul personal al studentului, dar nu în suplimentul de diplomă.

Plagiatul în cazul doctoranzilor și cadrelor didactice

În aceste cazuri se presupune că persoana este academic formată și gradul de ignoranță în privința regulilor, precum și gradul de inocență sunt foarte scăzute. Din acest motiv, analiza cazului trebuie făcută de către specialiști în colaborare cu *Comisia de etică*. Persoana care comite plagiat minor sau involuntar primește direct avertisment, nu atenționare. În cazul plagiatului semnificativ, a celui major extins, pedepsele merg până la retragerea dreptului de practică sau exmatricularea de la doctorat fără drept de reînscrisere. În cazul publicării unei lucrări plagiatare, iar aceasta are importanță în cariera cadrului didactic, cercetătorului sau doctorandului, aceștia sunt excluși din universitate și se dă curs prevederilor legii.

9. Aspectul de imagine

Fiecare membru al spațiului academic universitar reprezintă și formează imaginea Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova.

Deaceea aspectul de imagine trebuie să corespundă statutului universitar, în care să fie respectate cerințe strict determinate față de vestimentație (fason, coloristica, stilul, modelul, etc.).

10. *Asigurarea transparenței*

Universitatea asigură transparența la admitere, evaluare, angajare, promovare, în utilizarea resurselor materiale, un tratament corect și egal tuturor celor implicați. Transparența are în vedere informarea cu privire la aplicarea următoarelor principii: meritul candidaților, nediscriminarea, egalitatea șanselor. Studenții au dreptul de acces la informații despre criteriile de evaluare la examene, colocvii, la explicații cu privire la notele obținute.

Criteriile de selecție pentru angajare și promovare sunt definite cu claritate și corespund viitoarelor atribuții ale persoanei evaluate. Scoaterea postului la concurs va respecta prevederile legale și regulamentul interior al instituției de învățământ.

Interviurile sau examenele de promovare trebuie să conțină întrebări clare cu privire la conținutul disciplinei de concurs și nu privind relațiile personale, viața privată a candidaților, statul civil etc.

Transparența cu privire la utilizarea resurselor materiale are în vedere accesul la informație cu privire la utilizarea fondurilor puse la dispoziție pentru învățământ, cercetare, administrare de către universitate sau de către instituții publice naționale și internaționale, persoane fizice, firme, în conformitate cu scopurile procesului de învățământ.

10. *Respectarea principiului responsabilității*

Responsabilitatea protejează drepturile tuturor membrilor

comunității academice și diversitatea culturală. Ea se manifestă ca responsabilitate individuală și colectivă legată de dezvoltarea cunoștințelor și tehnologiei. Responsabilitatea se manifestă față de studenți, față de subordonați, de angajați, ca responsabilitate colegială, față de comunitatea academică, față de comunitatea exterioară celei academice. Membrii comunității universitare au dreptul moral la critică și insubordonare exprimate în public (în cadrul ședințelor de catedră, consiliilor profesionale, organizațiilor studențești, în Senatul universității, în afara universității), fără să suporte represalii sau persecuții, în condițiile în care le sunt încălcate drepturile sau au probe și argumente că sunt încălcate standardele științifice, pedagogice, morale, legale, în cadrul instituției. În același timp, denigrarea publică, calomnierea, dezinformarea cu privire la persoanele și activitatea din instituție de către membrii acesteia sunt supuse sancționării.

11. Asigurarea respectului și toleranței

Principiul respectului, în ceea ce privește transmiterea de cunoștințe, se exprimă prin pluralitatea opiniilor. Natura ideilor, a cunoștințelor sunt evidențiate în spirit de dialog. Corpul didactic ajută studenții în cultivarea unei distanțe critice în raport cu domeniul de studiu.

Un mediu academic sănătos se cultivă prin respect și toleranță față de celălalt nu prin dispute suburbane, prin bârfe, insulte, etichetări și hărțuiri. Universitatea sancționează toate formele de hărțuire. Hărțuirea reprezintă un comportament degradant, de intimidare și umilire care afectează capacitatea persoanei hărțuite de a-și exercita drepturile sau de a-și desfășura în mod firesc activitățile profesionale și de studiu. Hărțuirea constă, de regulă, într-un comportament repetat, în interiorul și în afara

universității (de amenințări fizice și verbale, critici umilitoare, avansuri sexuale etc.), dar și din acte singulare, atunci când acestea au o natură agresivă. *Comisia de etică* poate sesiza comisiile medicale, în cazul unor comportamente deviate repetate, de natură psihică, ale membrilor universității, care afectează desfășurarea procesului de învățământ și se materializează prin persecuții, hărțuiri, agresiuni. De asemenea, *Comisia de etică* poate sesiza conducerea universității în privința consumului repetat de alcool de către membrii comunității academice, propunând sancțiuni, dacă acesta afectează desfășurarea procesului de învățământ.

Hărțuirea poate fi îndreptată împotriva unei persoane anume, sau poate consta în acte care creează un mediu academic ostil, conducând la afectarea gravă a capacității membrilor unui grup (de obicei femeile, minoritarii etnici sau rasiali, persoane cu dizabilități, persoanele cu orientare sexuală diferită de cea a majorității, minoritățile religioase) de a își desfășura activitățile academice sau de a își exercita drepturile individuale.

Hărțuirea persoanelor cu funcții ierarhice asupra subordonaților, de evaluatori asupra celor evaluați sau a profesorilor asupra studenților constituie un abuz de putere, o circumstanță agravantă, ce trebuie aspru sancționată. Dacă există situații când membrii conducerii universității sunt hărțuiți de către subordonați (injurii, telefoane de amenințare etc.), *Comisia etică* va analiza aceste situații în funcție de probe și va propune, de asemenea, sancțiuni.

Una dintre formele frecvente de hărțuire este hărțuirea sexuală. Universitatea se opune hărțuirii sexuale și este obligată să ia, în acest sens, măsuri drastice cu privire la comportamentele care contravin normelor legale și principiilor morale.

Hărțuirea sexuală se manifestă prin : avansuri sexuale nedorite, cerere de favoruri sexuale și alte manifestări verbale sau fizice de natură sexuală prin care se condiționează instruirea, evaluarea, angajarea, promovarea sau participarea la activitatea universitară.

Acest comportament afectează prin intimidare, ostilitate, ofensă, munca oricărei persoane, performanța sa academică, condițiile de viață, mediul de desfășurare a activității.

Este posibil ca și cadrele didactice sau cadrele de conducere să fie supuse unor tentative de corupere sexuală de către studenți sau subordonați. Acest comportament trebuie, la rândul său, sancționat.

Victimele hărțuirii sexuale pot să fie atât femeile cât și bărbații, iar hărțuirea sexuală se poate manifesta între sexe diferite sau între persoane de același sex.

Exemple de hărțuire sexuală:

a. Insistența de a fi acceptat erotic sau sexual prin scrisori, telefoane sau acostare practică de o persoană față de alta, atunci când cea din urmă a precizat clar că nu dorește acest lucru;

b. Remarci cu încărcătură sexuală făcute în mod repetat de către o persoană aflată în conducere în fața subordonaților și, deși a fost atenționată să se oprească, acea persoană nu încetează;

c. O persoană (studentă sau un student) refuză să se întâlnească în universitate sau în afara universității cu un cadru didactic, în scopuri erotice, și acest lucru afectează felul în care este notată, promovată la examen (același lucru este posibil și în relațiile ierarhice între membrii personalului universității);

d. În locuri comune (cantine, intrarea la cămine) grupuri de studenți

încearcă sistematic să abordeze pe cineva și acest fapt are drept consecință evitarea locului respectiv de către cei pentru care comportamentul este indezirabil și ofensator;

e. O persoană repetă sistematic enunțuri sexiste, glume cu conotații sexuale sau povestește fantezii sexuale, cei din preajmă neacceptând acest lucru, și protestând împotriva acestui fapt;

f. O persoană trimite altei persoane materiale pornografice și obscene nesolicitate sau nedorite;

g. O persoană atinge fizic, cu conotații erotico-sexuale, o altă persoană, fără consimțământul acesteia.

Măsuri la nivelul universității și facultăților cu privire la hărțuirea sexuală:

Comisia de etică preia aceste cazuri și cooperează cu un/o specialist/ă. Facultățile își stabilesc, atât din rândul studenților, cât și al cadrelor didactice, consilieri pentru astfel de probleme, precum și un organism care se ocupă de siguranța mediului universitar (în cămine și în incinta universității).

Universitatea face publice modalitățile de adresare și de rezolvare a unor astfel de plângeri, precum și persoanele desemnate să ofere consiliere. Este necesar ca persoanele afectate de manifestările de hărțuire sexuală să fie încurajate să reclame toate aceste cazuri. Hărțuirea sexuală poate fi oprită prin răspunsuri directe, răspicate, negative, dezaprobatoare, din partea celor afectați.

Comisia de etică trebuie să păstreze un dosar al faptelor, pentru a putea verifica eventuala repetiție din partea aceleiași persoane.

Cui se adresează o persoană hărțuită?

Dacă o persoană se consideră afectat de hărțuire se adresează

membrilor comunității academice desemnați să rezolve astfel de cazuri printr-o rezoluție potrivită și promptă (informală sau formal-disciplinară). O rezolvare informală înseamnă medierea unui acord între părți, cu sau fără ca ele să se întâlnească direct. O plângere formală este adresată unui organism desemnat de către Senatul Universității să dea rezoluții disciplinare, în cazul nostru, *Comisia de etică*, în cooperare cu un jurist.

Asigurarea confidențialității

Consilierii pentru acest gen de probleme sunt persoanele instruite să dea sfaturi, să răspundă la întrebări, să rezolve cazurile minore și să protejeze persoanele consiliate de orice indiscreții care le-ar putea afecta. Ei pot să facă parte din *Comisiile de etică*, dar nu este obligatoriu. Consilierilor nu li se permite să dezvăluie conversațiile pe această temă (decât în cazul unei lezări fizice sau a unei disturbări psihice semnificative ca urmare a hărțuirii) fără permisiunea expresă a persoanei care a solicitat consilierea. Consilierii se pot adresa, la solicitarea celor consiliați sau atunci când cazul afectează serios climatul universitar, diverselor foruri responsabile (Comisiei de etică, Colegiului Decanilor, Colegiului Senatului, Rectorului, Senatului Universității).

Hărțuirea ca act singular, la prima abatere, poate fi sancționată cu avertisment și oferirea de scuze scrise persoanei sau grupului hărțuit. La a doua abatere, fie că s-a adresat aceleiași persoane sau aceluiași grup sau alteia/altuia, hărțuirea trebuie sancționată cu măsuri administrative, care pot varia în funcție de gravitate de la sancțiuni de tipul reținerii din salariu/bursă (dacă este vorba despre persoane remunerate sau studenți bursieri), până la eliminarea din comunitatea universitară respectivă.

Comportamentul insultător

Universitatea sancționează comportamente insultătoare, respectiv actele de exprimare injurioasă, intimidantă sau umilitoare (în interiorul sau în afara ei), îndreptate împotriva participanților la activitățile din universitate, indiferent cine sunt aceștia. Comportamentul insultător contravine eticii academice atât atunci când intervine între persoane aflate în aceeași poziție, cât și în poziție ierarhică. Orientate împotriva inferiorilor ierarhici astfel de acte pot constitui o formă de abuz de putere. Repetarea unui astfel de comportament față de aceeași persoană sau același grup tinde să devină o formă de hărțuire.

Fermitatea și severitatea reprezintă comportamente insultătoare dacă devin deosebit de excesive și sunt dirijate sistematic și nedrept către aceiași oameni, până devin acte de persecuție.

Sanționarea acestor acte are loc în funcție de gravitate.

12. Bunăvoința și grija

Aplicarea acestui principiu nu trebuie folosită ca pretext pentru părtiniri. Membrii comunității academice trebuie să-și manifeste solidaritatea și sprijinul față de cei care trec prin situații în care au nevoie de sprijin moral și material, să-și manifeste aprecierea și prețuirea pentru colegii lor merițoși (nu invidia și disprețul). Pot fi sancționate indiferența și nepăsarea față de cererile repetate și legitime ale studenților și cadrelor didactice.

Notă :

Codul de Etică Universitară al Universității cooperatist-comerciale din Moldova este adaptat după proiectul Codului de Etică Universitară al Universității din Craiova, Codului de Etică al Ministerului Învățământului și Cercetării, coordonatori : Mihaela Miroiu, Daniela Cutaș, Liviu Andreescu.

La realizarea lui s-au utilizat, de asemenea, și alte surse bibliografice: Codul de Etică Universitară al Universității de Medicină și Farmacie « Victor Babeș » din Timișoara, Codul de Etică Universitară, Universitatea din Chișinău (proiect), University of California Code of Conduct, Boston University Code of Ethical Conduct, Oxford University Research Service Academic Integrity Code of Conduct, Legea drepturilor de autor.